

Spirituelle og åndelige behov hos muslimske patienter

DANSK CENTER FOR
ORGANDONATIONS ÅRSMØDE, 2025

V. NAVEED BAIG, PH.D. FELLOW,
UNIVERSITET I OSLO OG IMAM

Spirituelle og åndelige behov hos muslimske patienter

DANSK CENTER FOR ORGANDONATION'S (DCO) ÅRSMØDE, 2025

V. NAVEED BAIG, PHD FELLOW, UNIVERSITET I OSLO OG IMAM.

Lidt om mig

- ▶ PhD Fellow, Det Teologisk Fakultet, Universitet i Oslo
- ▶ Tidl. Hospitalsimam, Rigshospitalet (2005-2021)
- ▶ Tidl. Koordinator, Etnisk Ressourceteam, Region Hovedstaden (2005-2021)
- ▶ Master i sjælesorg (KU)
- ▶ Islamiske studier og chaplaincy uddannelse i Pakistan og England

Forskning

- ▶ Phd afhandlingen tager udgangspunkt i en empirisk kvalitativ studie af 12 muslimske patienter smittet med corona virus på danske hospitaler. Overordnet forskningspørgsmål:
- ▶ 'Hvordan oplever og forholder muslimske patienter sig til religion og spiritualitet under deres indlæggelse, når de møder trængsler relateret til svær sygdom'?

Definition er på religion

'En proces, søgen efter mening i relation til det sakrale' (Pargament, 1997).

'A set of symbolic forms and acts that relate man to the ultimate conditions of his existence' (Bellah, 1970).

'The feelings, acts and experiences of individual men in their solitude, so far as they apprehend themselves to stand in relation to whatever they may consider the divine' (James, 1902).

Deen (religion) er en livsførelse i overensstemmelse med Guds vilje. Semantisk: at stå i gæld til nogen, disciplinering af selvet, hengivelse, den yderste dag mm. (Yusuf, 2011).

Definition på spiritualitet/åndelig omsorg

- ▶ "det at være opmærksom på patientens eksistentielle spørgsmål og ressourcer, at lytte til den mening, disse har i patientens livshistorie, og at hjælpe patienten i hans/hendes arbejde med eksistentielle spørgsmål med udgangspunkt i hans/hendes eget livssyn" (Stifoss-Hanssen og Kallenberg, 1999)

Eksistentielle behov

Stolt (1989) præsenterer flere eksistentielle behov: tilgivelse, kærlighed, tillid, håb og mening

Hvorfor religion?

Spiritualitet

Vækst

Komfort

Mening

Problem løsning

Håb

Selv værd

Intimitet

(Pargament, 1997)

Sårbarheden

- ▶ Eksistentiel grundvilkår. I sårbarheden er vi dybt afhængige af hinanden. 'Vi er hinandens verden og hinandens skæbne' (Løgstrup)
- ▶ Social-økonomisk
- ▶ Sprogligt
- ▶ Fysisk og psykisk
- ▶ Åndeligt og kulturelt

Muslimer i Danmark

Den muslimske befolkning

- ▶ Cirka 306.000 (5,3 procent af befolkningen), 1. oktober 2017. En stigning fra cirka 263.800 (4,7 procent af befolkningen) siden 1. januar 2015. Det skyldes især stigningen i antallet af syriske flygtninge i 2015 og 2016.

Muslimernes etniske/nationale baggrund

- ▶ Cirka 70,4 procent af muslimerne i Danmark er danske statsborgere (mest som et resultat af, at de har opnået dansk indfødsret). 1. januar 2015 var cirka 73,7 procent danske statsborgere.
- ▶ Der har især været en stor stigning i antallet af syriske muslimer, fra 4,8 procent i 2015 til 11,8 procent nu.
- ▶ De fleste danske muslimer bor i og omkring storbyerne.

(www.religion.dk)

Fund

- ▶ Muslimske patienter gøre brug af 'Meaning-making' (meningsskabelse) i vidt omfang. Det betyder blandt andet at de forsøger at finde, vurdere og konfrontere mening.
- ▶ Muslimske patienter har forskellige former for 'meaning-making': 'skæbne', 'God-talk' og 'screening of life'.
- ▶ Derudover afslørede min forskning, at der på et tidspunkt under indlæggelsen opstår en trang til 'shukr' (relational gratitude) over for menneskerne omkring: sygeplejersker, læger, familie og Gud. Omsorgsfuld pleje intensiverer patientens taknemmelighed over for hospitalspersonalet.

'At nærme sig døden– menneskeligt og metodisk- En kvalitativ undersøgelse af kristne og muslimske kræftpatienter i palliative forløb' (Boelsbjerg, 2017)

- ▶ At patienter med et **muslimsk trosforhold:**
- ▶ Havde et klarere navigationssystem ift. coping ved enten at betone tålmodighed eller taknemmelighed
- ▶ Ofte var optaget af, om de havde 'gjort nok' ift. deres trosforhold (gerningsretfærdighed), især hvis de ikke havde bedt deres daglige bønner jævnlige og været på pilgrimsfærd.
- ▶ Havde brug for støtte til den relationelle del af trospraksis; fx at det er okay for omgivelserne på hospitalet, at Gud er tilgivende, at familien bakker trospraksis op.

Overordnet betragtninger

- ▶ Selvom religion og spiritualitet ses som en komponent i meaning-making og velvære, når mennesker bliver syge, er der mangel på viden omkring patienters religiøsitet og åndelige behov på hospitaler i Norden. Det er i endnu højere grad tilfældet for muslimske patienter, der har været i Norden i mindst seks årtier.
- ▶ Ved at lære om patienters religiøse, spirituelle og eksistentielle behov, kan vi komme tættere på at forstå deres perspektiver, og hvordan (og hvis) det påvirker deres oplevelser og sundhedsbeslutninger.

Hasan –en lever patient

I starten af min sygdom tænkte jeg meget inde i mig selv, havde **brydekamp** med Allah, **klagede** og spurgte ham, '**hvorfor mig**'? Så kom jeg frem til at jeg selv var skyld i min sygdom. Jeg havde begået fejltrin. Jeg begyndte at ringe rundt til venner og familie for at søge **tilgivelse**. Det gav mig en dyb følelse af **tilfredshed**. Jeg havde en **direkte linje til Allah** og tænkte ikke på andre. Læste en del **istaghfaar** (tilgivelsesformel i Islam).

Organdonation

- ▶ Forskellige holdninger til emnet: kulturelle, religiøse, etiske og situationsbestemt.
- ▶ Vi kan meget mere end vi kunne tidligere. Medicinsk overlegenhed.
- ▶ Uvidenhed, myter, og usikkerhed om organ transplantationer
- ▶ Hvis ikke de pårørende er afklaret om døden er det svært at tale om emnet.
- ▶ De pårørende 'ejer' patienten. De skal sige farvel.
- ▶ Delte holdninger både i blandt de pårørende og (de forskellige religiøse) kan hælde til et nej i sidste ende, ved at tage de øvrige argumenter med i betragtning.

Dødsøjeblikket

- ▶ Hvornår indtræder døden? Dødstegn og sjælen
- ▶ Hjernedødskriteriet eller hjertedøden?
- ▶ Dødsøjeblikket er forudbestemt

Council of the Islamic fiqh Academy of the Organization of the Islamic Conference (1986): død defineres som værende en af to situationer: at hjerte og vejrtrækning er stoppet helt og lægerne erklærer, at det er irreversibelt, eller at al hjerneaktivitet er stoppet helt og de medicinske eksperter indenfor feltet erklærer, at det er irreversibelt, hvilket indebærer at hjernen er begyndt at nedbrydes. I denne situation er det muligt at slukke for en maskine, der holder personen kunstigt i live også selvom nogle af personens kropsdele, som f.eks. hjertet, stadigvæk er fungerende ved hjælp af maskinen.

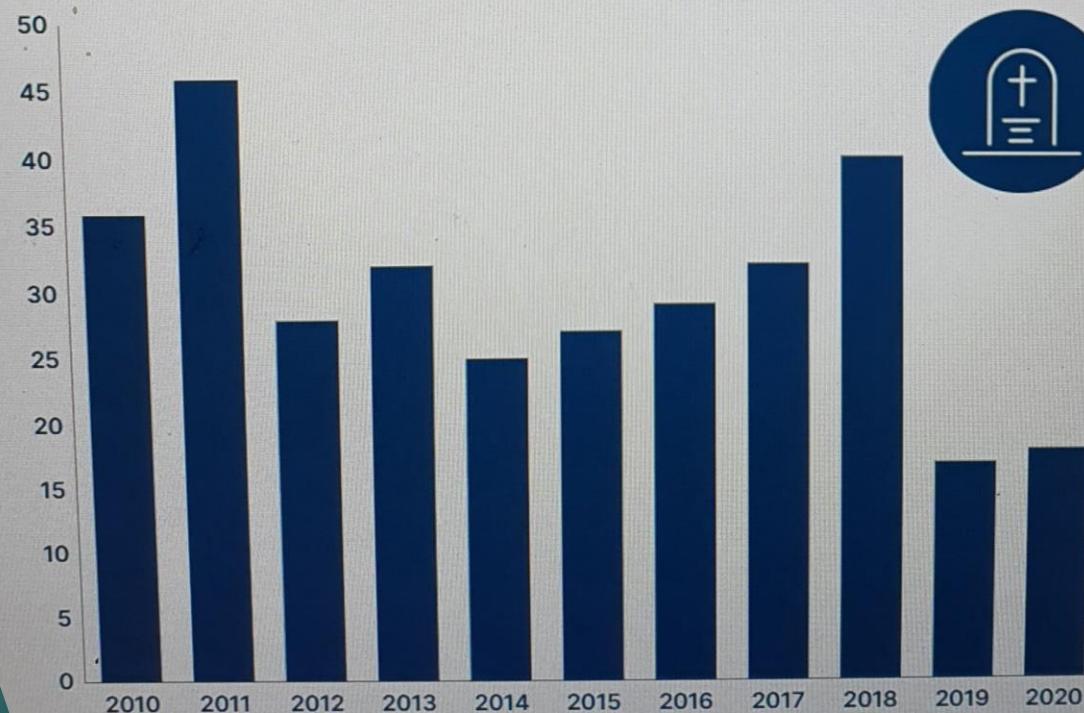
Antal døde mens de stod på venteliste i Danmark (2010-2020)

► Kilde:

Transplantationscentrene på Rigshospitalet, Aarhus Universitetshospital og Odense Univeritetshospital, tallene er indhentet primo januar 2021.

[Scandiatriplant](#), tallene er offentliggjort primo januar 2021.

Døde på venteliste

- Tabellen viser de danskere, der døde, mens de stod på venteliste til organer.
18 danskere døde, mens de stod på venteliste i 2020.

Organdonation er en barmhjertighedsgerning

[Kronik i Politiken, 2016](#)

<https://politiken.dk/debat/kroniken/article5647807.ece#:~:text=Organ%20donation%20er%20if%C3%B8lge%20islam%20en,m%C3%A5%20aldrig%20ses%20som%20umennesker.>

Kommunikation omkring organdonation

- ▶ Forstå hvor den anden er først.
- ▶ Tal åbent og med faglighed. Kan man inddrage de kulturelle, etiske og religiøse aspekter ind i samtalen?
- ▶ Inddrag relevante aktører.